ЗЕМЕДЕЛСКИ ИНСТИТУТ
СТАРА ЗАГОРА
Вх.№ 491/06.07 2015 г.

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дн Видьо Стоянов Видев
Назначен за член на научно жури със заповед № НП-07-13 от 21.05.2015 г. на председателя на ССА ,на основание чл.2/2/ от правилника за прилагане на ЗРАСРБ в ССА и решение на НС на ЗИ гр. Стара Загора, ИРА -Пловдив, ИРР-Варна (протокол № 7 от 12.05.2015 г.)

Относно: Конкурсна процедура за провеждане на обявения в ДВ бр. 21 от 20.03.2015г., от ЗИ - Стара Загора, конкурс за заемане на академична длъжност "Професор " в професионално направление -6.3.Животновъдство, по научна специалност "Развъждане на ССЖ, биология и биотехника на размножаването".

На обявения конкурс се е явил един кандидат доц. д-р Стайка Станева Лалева от Земеделски институт Стара Загора.

Кратка информация за кандидата

Доц. Лалева е родена на 15.03.1958 г. в гр. Карнобат. Завършила е ВИЗВМ гр. Стара Загора през 1981г, специалност „Зооинженирство“. През 1996г. защитава дисертация на тема: "Възпроизводителна способност на овце от различни продуктивни направления" за което й е присъдена образователната и научна степен „Доктор" по научна специалност „Овцевъдство и козевъдство" ш. 04.02.07 научно направление 6.3. Животновъдство.

Научен сътрудник в секция „Развъждане и технологии в овцевъдството" е от 1985 г. Зам. директор на ИЖН-Костинброд 2000-2003 г. Директор е на Земеделски институт Стара Загора от 2004 г. и до сега.

Член е на СУБ от 1995г. Член на научните съвети ИЖН гр. Костинброд /2000-2003 г./, на ЗИ гр. Стара Загора /от 2003г./, на ИЗ гр. Карнобат /2006г./. Член е на комисията към ВАК-Животновъдство и ветеринарна медицина - 2 мандата. Член на Редакционната колегия на сп. „Животновъдни науки" и на Почетния организационен комитет на Международната научна конференция организирана от Съюза на учените - Стара Загора.

За конкурса доц. Лалева представя научна и научно приложна продукция от 88 бр. научни, 4 научно-приложни разработки и 21 популярни статии, участие в проекти по разработване и внедряване

на схеми за съхраняване на малки популации овце, лапароскопия, ембриотрансфер, хранене и качество на месото, участие в работна група по месото към МЗГ и т.н.

Анализът на научните публикации показва, че над 95 % от тях са публикувани в специализирани авторитетни, реферирани български и международни списания. (Животновъдни науки - 36 бр., Международно он-лайн списание „Наука и технологии"- 31 бр. и т.н.). Четиридесет и две са докладвани на международни конференции, като част от тях в Италия /2/, Турция /2/, Македония /2/ и Сърбия /1/. Двадесет и три от статиите са на английски език; 16 са публикувани в наши списания излизащи на английски език, а 7 в чуждестрани сборници и списания от научни конференции. В дванадесет от статиите е водещ автор, на деветнадесет е втори автор и на останалите е трети и последващ автор.

В своята научна продукция кандидата проучва, изяснява и разработва широк кръг от въпроси свързани с развитието на овцевъдството и говедовъдството в страната.

В част от статиите обект на изследване са възпроизводителната способност на овцете и възможностите за нейното повишаване. Проучени са хормонални схеми за индуциране на еструс при нециклиращи овце от породата Ил дьо франс /№2/; Извършени са експерименти за оптимизиране на дозата на PMSG-Folligon при синхронизация на еструса на нециклиращи овце от различни породи /№ 4,7,11,68,79,83/; Експериментално е установено, че приплодите на коч 4012, които е кръстоска с 50% кръв от породата Бурула имат с около 1/3 по-висока норма на овулация на 1,5 и 2,5 години, което е показател, че той е хетерозиготен по F- гена за висока плодовитост /№ 1/.

Друга част от трудовете са посветени на проучване върху угоителната способност на агнетата от различни породи овце и техни кръстоски, както и качествените показатели на трупа и месото /№3,6,31,32,33,34,57/. Проучени са основните породи овце отглеждани в института, както и техните кръстоски с месодайни породи. При някой от комбинациите /Шароле х Тракийска тънкорунна порода/ се е получил хетерозисен ефект по, определени показатели. Агнетата кръстоски с 50% кръв от Шароле имат с 10,6 % по-високо живо тегло преди клане и с 14,79% по-висок среден

дневен прираст, което е съпроводено с по-добро оползотворяване на фуражите в сравнение с чистопородните. Те се характеризират с по-добри кланнични показатели, 2,94% по-високо тегло на охладения труп и с 3,06% по - висок кланичен рандеман.

Значителна част от времето си доц. Лалева ангажира в проучване на ефективността от производството на животинска продукция от различни видове и категории животни: Икономическа ефективност от отглеждането на различни породи овце от различни продуктивни направления /№26,36,37,49,69,82,83,86/; Икономическа ефективност от отглеждането на различни породи говеда /№32,45,51,71,88/; Икономическа ефективност от отглеждането и угояването на агнета от различни породи и кръстоски /№15,18,27/. Проучена е продуктивността на някой автохтонни породи овце - Медночервената шуменска /№21/ Каракачанската и Карнобатската местна /№55/, както и параклиничните показатели в кръвта на агнетата от различни продуктивни направления - тънкорунно, млечно и месодайно /№ 17/.

Извършена е оценка на телесното състояние и връзката му с продуктивността при овце и млади разплодни животни от тракийската тънкорунна и синтетичната популация българска млечна /№ 47,48,50,53,61,70/.

Проучени са електрокардиографските, хематологичните, биохимичните и параклиничните показатели при овце и агнета от различни продуктивни направления /№ 30,35,46,52,54/.

Установени са наследяемостта, генетичните и фенотипните фактори влияещи върху индивидуалната коагулационна способност на мляко при крави от различни породи /№ 56/.

Статията има обзорен характер, но дава ценна информация за генетичния полиморфизъм на млечните протеини и коагулационната способност на млякото, които тепърва ще се проучват в националния генетичен ресурс.

Проучени са фенотипната вариабилност на индивидуалната коагулационна способност на млякото от местни породи овце в България /№ 60/, на крави от породата Холщайн /№ 59/ и на биволи от породата Българска мура /№ 58/.

Проучена е тенденцията на изменение на продуктивните признаци живо тегло, вълнодобив, млечност и плодовитост при млечни овце отглеждани в ЗИ Стара Загора, в резултат на проведената селекция.

Изследвано е изменението на икономическите тегла на признаците, характеризиращи млечната продуктивност и параметрите на индивидуалната коагулационна способност на млякото от крави Холщайн при отпадане на млечните квоти /№ 88/ и т.н.

Изследванията на кандидата са широкоспектърни и обхващат голям кръг от въпроси отнасящи се до фенотипната и генотипната характеристика на продуктивните и репродуктивните признаци на овце от различни продуктивни направления; Икономическата ефективност от отглеждането на различни породи овце и говеда; Продуктивността на автохтонни породи овце; Угоителната способност и качествените показатели на трупа и месото при различни породи овце и техните кръстоски; Икономическата ефективност от отглеждането и угояването на агнетата от различни породи и кръстоски; Оценката на телесното състояние и връзката му с продуктивността при овце и млади разплодни животни от Тракийската тънкорунна и Синтетична популация българска млечна; Хормунални схеми за индуциране на еструс при нециклиращи овце; Оптимизиране на дозата на PMSG-Folligon при синхронизация на еструса на нециклиращи овце; Нормата на овулация и брой родени агнета при чистопородни овце от ТТ и нейни кръстоски с Бурула; Установяването на електрокардиографските, биохимичните и параклинични показатели при овце и агнета от различни продуктивни направления; Установяването на полиморфизма на млечните протейни при крави, овце и биволи; Интродуцирането на породата Мутон Шароле в България и т.н.

При обработка на резултатите са използвани съвременни методи и модели, което му позволява включване на по-голям брой показатели, получаване на неизместени оценки на включените променливи и гарантира достоверност на направените изводи и препоръки.

Научната продукция на кандидата е доста популярна, като се има предвид, че 84% от трудовете са писани през последните 10 години.

От представената справка се вижда, че трудовете на доц. Лалева са цитирани 81 пъти от 58 автори, като 56% от тях са с доказателствен характер т.е. приложени са трудовете в които е цитирана, а за останалите са приложени авторите, статиите и източника, където са публикувани. Двадесет и пет от цитиранията са на английски език, като 12 от тях са от български автори в трудове издадени на английски език, а 13 са от чуждестранни учени.

Самооценката за научните приноси е направена кратко, лаконично, обобщено и информативно. Можело е да бъде представена по-подробно, целенасочено и акцентираща върху по-важните от различните па характер приноси. Със справката на кандидата съм съгласен. Бих ги категоризирал по следния начин:

Приноси с научно значение имат проучванията на електрокардиографските, хематологичните, биохимичните и параклиничните показатели при овце и агнета от различни продуктивни направления /№ 30,34,35,46,52,54/, както и установяването на полиморфизма на млечните протеини при крави, овце и биволи /№ 73,74,78, 80 /

Приноси с оригинален и научно-приложен характер са проучванията свързани с интродуцирането на породата Мутон Шароле в България. Проучване на продуктивните признаци /№ 16, 25/, на угоителните качества и качествените показатели на месото /№ 31, 33/, на възможностите за използването й в селекционни схеми за увеличаване на печалбата /№5/, на ефективността от отглеждането и в България /№ 25 /.

Установяването на качествения състав и коагулационната способност на млякото при различните породи овце и кози /№ 80, 62, 75/.

Установяването на качественния състав и коагулационната способност на млякото при различни породи говеда и биволи /№ 56, 58, 59, 72, 77/. Интродуцирането на специализирани породи за мляко /№42/, както и установяването наличието на D-алела при различните породи овце /№ 76/ .

Приноси с научно-приложен характер имат проучванията за установяване на икономическата ефективност от отглеждането на различни породи овце от различни продуктивни направления /№ 26,36,37,49,69,82,83,86/; Икономическата ефективност от отглеждането на различни породи говеда /№ 32, 45, 51,71, 88 /; Ефективността от отглеждането и угояването на агнета от различни породи и кръстоски / № 15, 18, 27 /. Проучванията за установяване на угоителните качества на агнетата от различни породи овце и техни кръстоски и на качествените показатели на трупа и месото /№ 3,6,12,31,33,57/.

Проучванията за оптимизиране дозата на PMSG-Folligon при сихронизация на еструса на нециклиращи овце от различни породи /№ 4,7,11,68,79,83/; Хормоналните схеми за индуциране на етрус при не циклиращи овце от породата Ил дьо Франс /№2/. Проучванията на продуктивността на автохтонни породи овце /№21,49/.

Установяването на F-ген /ген за висока плодовитост/ при кочове от породата Бурула /№ 1/.

На фона на високата оценка, която даваме на представените материали за конкурса могат да се направят и някои критични бележки.

1. Трудовете можеха да бъдат подредени тематично което щеше да даде по-добра прегледност и яснота.

2. Считаме, че извода за хетерозиготността по гена за висока плодовитост на коч 4012 /полукръвна нръстоска на Бурула х Тракийска тънкорунна/ е прекалено категоричен, тъй като експеримента е правен само с 10 бр. овце. Можело е да бъде повторен с по-голям брой овце.

3. Представената справка за приносите можеше да бъде по-подробна, целенасочена и подкрепена с изводи и аргументи, с цел да се акцентира върху по-важните приноси който прави кандидата.

Доц. Лалева има още и 4 научно-приложни разработки и 21 популярни статии.

През последните 10 години е ръководител на 11 научно изследователски проекти изпълнението на които дава отражение за развитието на овцевъдството и говедовъдството в страната. Част от тях са свързани с обучението на кадри за животновъдството, както и

подкрепа за развитието на докторанти, пост докторанти, специализанти и млади учени.

От постъпването си на работа в института участва в изпълнението на 28 научно изследователски проекти. Ръководи и участва в изпълнението на 8 извън планови научни проекти и задачи за периода 2003 - 2014г. Притежател е на патентно свидетелство за регистриране на полезен модел № 1473 от 04.10.2011 г.

През последните 10 години има 1500 лекторски часа. Ръководител е на един успешно защитил и на двама зачислени докторанти.

Доц. Лалева многократно е награждавана. Притежател е на почетен знак за принос в развитието на аграрната наука от ССА 2009г., за принос в селекцията - ИАСРЖ, 2012 и „Институт на годината ССА - 2009" и др.

Научната продукция на доц. Лалева за участие в конкурса включва 88 научни, 4 научно-приложни разработки и 21 популярни статии.

Необходимата научна и практическа стойност в трудовете е факт, който трябва да се има предвид при оценката й. Правилно поставените цели и методични постановки са и позволили да се изгради, като един добър и целенасочен научен работник. Получените резултати от изследванията и дават възможност да се прояви, като задълбочен, аналитичен и прецизен изследовател. Интерпретацията на резултатите е кратка, ясна и безпристрастна.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Доц. Лалева е в структурата на ЗИ гр. Стара Загора от 1985г. През годините последователно расте в кариерата от научен сътрудник, зам.директор на ИЖН Костинброд до директор на ЗИ Стара Загора.

Представените трудове проучват широк диапазон от въпроси свързани с продуктивността, възпроизводителната способност, качеството на продукцията, икономическата ефективност от отглеждането на различните категории овце и говеда, куагулационната способност на млякото от овце , говеда и биволи и т.н.Изследванията са методически правилно проведени, а някои от получените резултати са с оригинален принос и ще намерят приложение както в научните изследвания, така и в практическата дейност. Кандидатът правилно анализира,интерпритира и прави логични изводи от резултатите от изследванията.

Цялостната оценка на трудовете е, че те отговарят на изискванията по нормативни документи, което ми дава основание с убеденост да предложа на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително, както и да предложим на НС на ЗИ гр. Стгара Загора да утвърди кандидата доц. Стайка Станева Лалева за академичната длъжност „ ПРОФЕСОР” по научна специалност „Развъждане на селскостопанските животни, биология и биотехника на размножаването” ш 04.02.01в професионално направление 6.3. Животновъдство.

06.07.2015г.
Стара Загора

Рецензент:
/ проф.дсн Видьо Видев/